

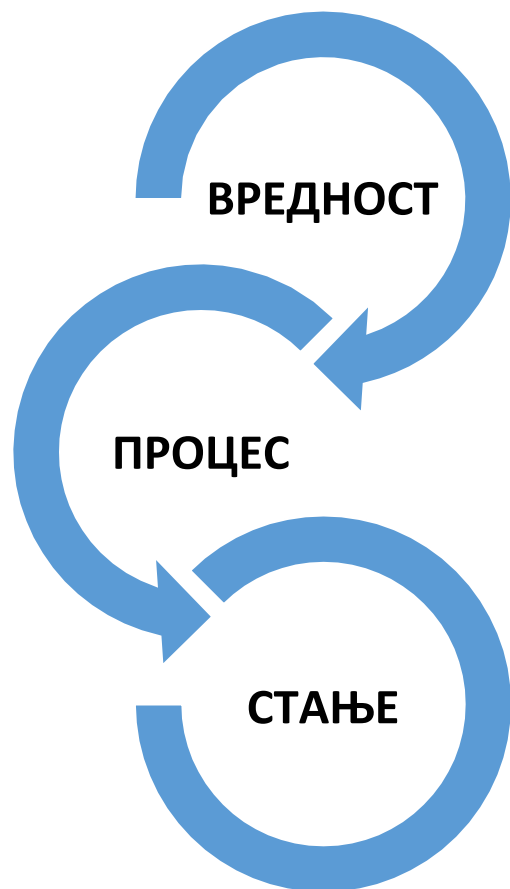
СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА КАО ВРЕДНОСТ У ОБРАЗОВАЊУ И ПОДРШКА ХОРИЗОНТАЛНОЈ И ВЕРТИКАЛНОЈ ПРОХОДНОСТИ ДЕЦЕ, УЧЕНИКА И ОДРАСЛИХ У ОБРАЗОВНОМ СИСТЕМУ

**Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије**

Гордана Цветковић, руководилац Групе за образовање мањина, социјалну инклузију
и заштиту од насиља и дискриминације

ИНКЛУЗИЈА ЈЕ

- **ВРЕДНОСТ:** заснована је на људским правима и правима детета – чл. 7 ЗОСОВ, општи принципи о-в.
- **ПРОЦЕС:** пута ка жељеном стању- укључивање у образовање је пут за пуну укљученост у друштвену заједницу
- **СТАЊЕ:** низ индикатора којима се прати степен укључености припадника осетљивих друштвених група
- **ОБАВЕЗА:** међународни уговори, Устав, стратегије РС

МЕХАНИЗМИ ПОДРШКЕ ИО У СИСТЕМУ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

- Квалитетно образовања за све (једнакоправност, доступност, праведност, недискриминација)
- Индивидуализација приступа настави и учењу и индивидуални образовни план
- ТИО и ИОП тим, тим за заштиту од дискриминације, насиља и злостављања и за њих везане програмске активности образовних установа
- Мере додатна подршке из система здравствена и социјалне заштите и образовања која предлаже интерресорна комисија
- Афирмативне мере уписа од ПВО до високог образовања
- Прилагођавање пријемних испита, завршног испита и матуре
- Педагошки асистенти; стипендије за ученике средње школе
- Прилагођени уџбеници и асистивне технологије
- Непосредна подршка искусних практичара деци, ученицима и запосленима (МИО, школе за децу са сметњама у развоју)
- Подршка транзицији деце, ученика и одраслих

Због одсуства континуитета у пружању подршке, у пракси је уочено:

- ▶ ускраћивање права деци на упис, квалитетно и континуирано образовање (нпр. одлагање поласка у школу)
- ▶ формална укљученост у образовну институцију без додатне подршке
- ▶ непрофесионалан однос једног броја запослених у образовању (нпр. вредности и ставови, компетенције...)
- ▶ неуважавање раније примењиваних делотворних стратегија подршке
- ▶ повећан број рестриктивних мера подршке (нпр. ЛП, ПА...)
- ▶ стрепње родитеља и њихова недовољна укљученост
- ▶ формално/административан приступ у периодима транзиције
- ▶ **од деце се очекује да се “припреме” за установе и запослене у њима а треба да се УСТАНОВА ПРИПРЕМИ ЗА ДЕТЕ/ УЧЕНИКА!**

Свој деци, а посебно деци/ученицима из осетљивих група потребна је подршка и/или услуга на прелазним тачкама њиховог образовања.

НОВО У ЗАКОНИМА

Периоди прелаза и одрживост подршке

- Систем образовања и васпитања мора да обезбеди за сву децу, ученике и одрасле:

8) хоризонталну и вертикалну проходност којом се осигурава могућност да ученици и одрасли током образовања промене врсту образовања (хоризонтална проходност) и могућност даљег образовања и стицања вишег нивоа образовања (вертикална проходност); (члан 7. ЗОСОВ)

- Школа је у обавези да успостави сарадњу са другом школом у којој ученик који остварује право на додатну подршку наставља стицање образовања, а у циљу остваривања континуитета додатне подршке (члан 64. ЗООВ)
- #####

Шта је транзиција у образовању

- Транзиција у образовању је свака осмишљена и планска подршка која се пружа детету/ученику/полазнику или групи деце у континуитету при преласку на наредни ниво образовања (вертикална транзиција) или при преласку из једне установе у другу у оквиру истог нивоа образовања (хоризонтална транзиција), ради отклањања препрека и примене ефикасних стратегија, припреме установе за подршку детету кроз сарадњу актуелног и будућег тима установе и родитеља/старатеља.
- Планирање подршке започиње пре преласка детета на наредни ниво образовања или у другу установу/групу.

Шта транзиција јесте/није

- **Транзиција је процес**, временски период **а не један догађај**, који захтева време и посвећеност.
- Транзиција у васпитању и образовању **није само први дан у „новој“ установи**, то је процес који је **осмишљен** и који се дешава током **планираног** времена.

Принципи транзиције

Ослањају се на опште принципе на којима почива законска и подзаконска регулатива.

- **Право на образовање** – Свако дете има право на квалитетно образовање у свом природном животном окружењу и да се образује у свом вршњачком окружењу.
- **Добра информисаност** – Благовремено пружање и прослеђивање релевантних информација о образовању и могућностима наставка образовања кроз различите начине комуникације и сарадње са дететом и родитељима.
- **Право на избор** – На основу добре информисаности свака особа дете и његови родитељи има право на могућност избора у вези образовања, као и преузимање одговорности за донету одлуку.
- **Планирање процеса транзиције** – У интересу детета и његове породице потребно је планирати динамику активности и садржај у транзиционом периоду, дефинисати циљеве, исходе, улоге чланова тима и остале неопходне кораке у процесу који може да траје и до 3 године.
- **Партнерска сарадња са породицом** - Уважавање и разумевање породице детета, препознавање њихове аутентичности, као и јаких страна у изграђивању партнерских односа поштујући принципе демократичности. Унапређивање компетенција запослених и спремности вртића/школа – Оснаживање реализатора васпитно-образовног рада и других запослених за примену специфичних стратегија подршке и за развијање инклузивне

ПРАВИЛНИК О БЛИЖИМ УПУТСТВИМА ЗА УТВРЂИВАЊЕ ПРАВА НА ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН, ЊЕГОВУ ПРИМЕНУ И ВРЕДНОВАЊЕ - чл. 12.

- **Кретање кроз образовни систем детета, ученика и одраслог који остварују додатну подршку**

За свако дете, ученика и одраслог који остварује право на додатну подршку, установа планира и спроведи посебне мере за припрему детета, ученика и одраслог за прелазак у нови циклус, односно ниво образовања, или прелазак у другу установу, као и мере за припрему образовне установе у коју се укључује дете, ученик и одрасли.

Хоризонтална и вертикална проходност подразумева несметано кретање детета, ученика и одраслог кроз систем:

- укључивање у образовну установу;
- прелазак са једног нивоа образовања на други;
- прелазак из установе у установу;
- прелазак из развојне групе у васпитну групу у предшколском васпитању и образовању, односно из одељења за децу са сметњама у развоју у редовно одељење;
- завршетак школовања и припреме за самостални живот у заједници.

ПЛАН ТРАНЗИЦИЈЕ (члан 12.)

- У циљу припреме установе и остваривања континуитета подршке коју добија дете, ученик и одрасли, Тим установе коју похађа дете, ученик, односно одрасли је у обавези да најмање три месеца пре преласка детета, ученика, односно одраслог успостави сарадњу са Тимом установе у којој дете, ученик, односно одрасли наставља да стиче образовање. Сарадња установе траје најмање још три месеца од тренутка укључивања у другу образовну установу.
- **План транзиције је саставни део ИОП-а. За спровођење плана транзиције потребна је писана сагласност родитеља.**

Критеријуми успешне транзиције

- ▶ Отвореност установе за упис све деце
- ▶ Пружање индивидуализоване подршке
- ▶ Упис у најбољем интересу за дете
- ▶ Планирање мера транзиције започето благовремено
- ▶ План транзиције се актуелизује и мења у најбољем интересу детета
- ▶ Доступност информација
- ▶ Укљученост родитеља
- ▶ Установа унапређује квалитет подршке деци
- ▶ Присутна је атмосфера прихватања и уважавања.

У току је израда ВОДИЧА за планирање подршке деци и ученицима у периодима транзиције

